

ชื่อหนังสือ

การดูแลเด็กที่มีท่อเจาะคอที่บ้าน สำหรับบิดามารดา

เจ้าของ

โครงการส่งเสริมและฟื้นฟูสมรรถภาพปอดเด็ก

คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาริบัติ มหาวิทยาลัยมหิดล

พิมพ์ครั้งที่ 1

เมษายน 2541

ผู้พิมพ์

จงรักษ์ อุตราชรัตน์กิจ

พยาบาลผู้อำนวยการ

โครงการส่งเสริมและฟื้นฟูสมรรถภาพปอดเด็ก

โรงพยาบาลรามาริบัติ

ผู้เขียนภาพลายเส้น

ชื่นอารมณ์ อาราวาสัน

นักวิชาการโสตทัศนศึกษา

โรงพยาบาลรามาริบัติ

ขอขอบคุณครอบครัว

ด.ช. อธิชัย ธิกุลสุรกานต์

ด.ช. ณพัฒน์ แก้วยิ่งยงค์

ด.ญ. มินตรา หาละพัน

ด.ช. นที จิระจงเจริญ

ด.ช. กัน ไพโรจน์กัรติกุล

และคุณเพ็ญแข-เกรียงไกร จิระจงเจริญ

ขอขอบคุณผู้ร่วมสนับสนุน

คุณจันทนา อัครพันธ์อุณหกุล

บทนำ

อมือเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นสื่อสำหรับบิดา มารดา ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็กที่มีท่อเจาะคอที่บ้าน ซึ่งผู้เขียนได้นำความรู้จากตำรา ประสบการณ์ การดูแลเด็กเหล่านี้ และประสบการณ์ของบิดา มารดาที่ได้เคยดูแลบุตรที่มีท่อเจาะคอที่บ้านมารวบรวมเพื่อให้คู่มือนี้สมบูรณ์ทั้งเนื้อหาความรู้พื้นฐานที่จำเป็นสำหรับบิดามารดา ปัญหาที่พบบ่อยและแนวทางในการแก้ไข รวมทั้งพยายามเขียนภาพลายเส้นและนำรูปภาพมาประกอบการบรรยายเพื่อให้สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น

ถึงแม้ว่าการดูแลเด็กที่มีท่อเจาะคอที่บ้านจะมีเนื้อหาความรู้ และทักษะต่างๆ ที่จะต้องฝึกฝนมากมาย ทำให้ในระยะแรกของการปรับเปลี่ยนจะเกิดความกลัว ความวิตกกังวล และความเครียดอย่างมาก เนื่องจากไม่มั่นใจว่าตนเองจะสามารถดูแลบุตรได้ดีเท่ากับการดูแลที่ได้รับจากบุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาล แต่ภาวะนี้เป็นภาวะปกติที่จะเกิดกับบิดา มารดาทุกคน ภาวะต่างๆ เหล่านี้จะลดลงเมื่อคุณมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง และสามารถฝึกทักษะต่างๆ จนสามารถทำได้ถูกต้องและมั่นใจ ประกอบกับความรักและความผูกพันของคุณที่มีต่อบุตรและจะเป็นพลังอำนาจสามารถช่วยให้คุณพ้นฝัอุปสรรคต่างๆ สามารถปรับตัว ปรับวิธีการดำเนินชีวิตและพัฒนาศักยภาพของคุณเองจนสามารถดูแลบุตรที่บ้านได้อย่างปลอดภัย

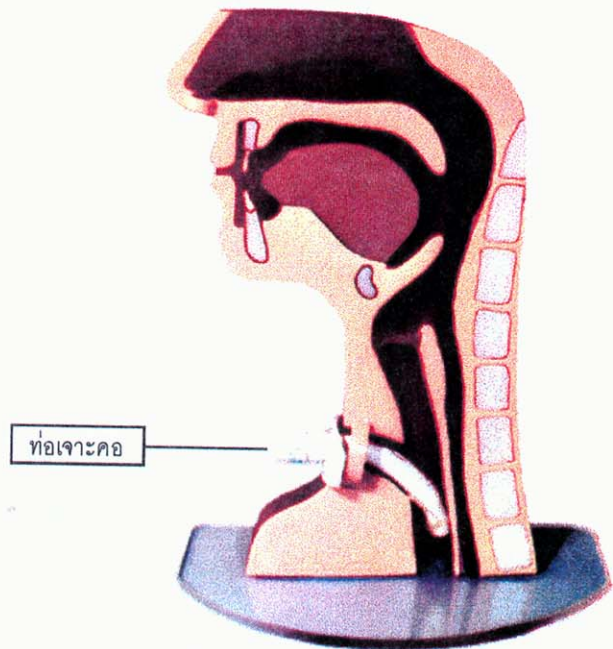
จงรักภักดี อุดรราชต์กิจ

สารบัญ

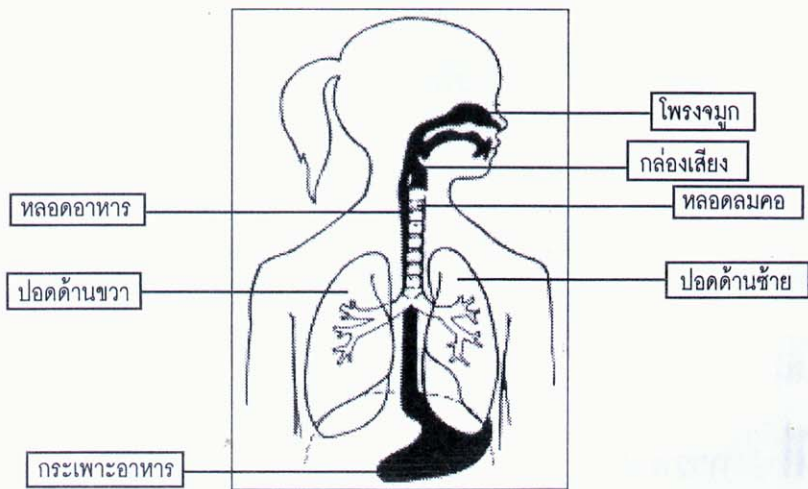
1	ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเจาะคอ.....	5
2	อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องเตรียมเพื่อใช้ที่บ้าน.....	8
3	การดูแลทั่วไปในชีวิตประจำวัน.....	12
4	การพาเด็กออกนอกบ้าน.....	20
5	อาการผิดปกติที่ต้องพาเด็กมาพบแพทย์.....	21
6	การดูแลเสมหะ.....	22
7	การเปลี่ยนท่อเจาะคอ.....	33
8	การเปลี่ยนเชือกผูกท่อเจาะคอ.....	36
9	การทำความสะอาดอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้.....	37
10	การดูแลในภาวะฉุกเฉิน.....	41
11	การพามาตรวจตามนัด.....	43
12	ลูกรักต้องเจาะคอ.....	44

เอกสารอ้างอิง

1. Buzz - Kelly L , Gordin P. Teaching CPR to parents of children with tracheostomies. MCN 1993 : 18 , 158-163.
2. Hofing AL , Axelson TE , Worden EK and Williams M. Tracheostomy Care at Home for children and Adolescents C.S Mott childrens womens and Holden Hospitals. The University of Michigan Hospitals, 1984.
3. Kennelly C. Tracheostomy care : Parents as learners. MCN 1987 : 12 , 264 - 267.
4. Kun S. Tracheostomy home care for children. Children Hospital of Los Angeles 1987.
5. Lichtenstein MA , pediatric home tracheostomy care : A parents guide, Pediatr Nurs 1986 : 12 , 41-48, 69.
6. Wilson EB , Malley N. Discharge Planning for the patient with a new tracheostomy. Crit Care Nurse 1990 : 10, 73-79.
7. Tracheostomy home care instructions. Children Hospital of Michigan.

รูปที่ 1 แสดงท่อเจาะคอที่ใส่อยู่ในหลอดลม
(แหล่งภาพถ่าย : Tracheostomy T.O.M : Passy-muir Inc.)

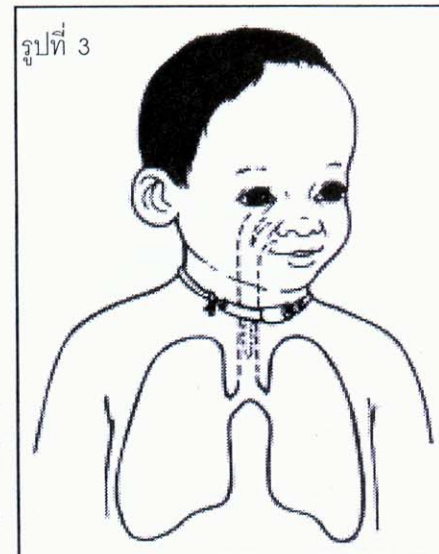

รูปที่ 2 แสดงท่อทางเดินหายใจ, ปอด, หลอดอาหาร และกระเพาะอาหาร

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเจาะคอ

การเจาะคอคืออะไร

การเจาะคอ คือ การผ่าตัดเพื่อเปิดรูทางด้านหน้าคอสำหรับใส่ท่อเจาะคอเข้าไปในหลอดลมคอ บริเวณใต้กล่องเสียงแต่ไม่ถึงปอด (รูปที่ 3) ท่อเจาะคอที่ใส่ไปนี้จะทำหน้าที่ประคองรูจมูกใหม่ นั่นคือทางเดินของลมหายใจจะเปลี่ยนมาเข้าออกทางท่อเจาะคอแทน โดยไม่ผ่านจมูกและปากและยังเป็นทางระบายเสมหะในปอดด้วย ท่อเจาะคอนี้มักใส่ชั่วคราวและแพทย์จะเอาท่อเจาะค่อื่นออกเมื่อสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นได้ หรือเด็กโตขึ้นและไม่ต้องการท่อเจาะคออีก ภายหลังเอาท่อเจาะค่ออก รูเจาะคอจะค่อยๆ ปิดสนิทได้เองโดยไม่ต้องเย็บปิด

ทำไมจึงต้องเจาะคอ

ผู้ป่วยมักจะได้รับ การเจาะคอเนื่องจากกรณีดังต่อไปนี้ คือ

1. ต้องการทางหายใจใหม่ เนื่องจากมีการอุดตันของทางเดินหายใจส่วนบนจากสาเหตุต่างๆ จึงต้องเจาะคอเพื่อให้อากาศผ่านเข้าออกทางท่อเจาะคอแทน โดยไม่ต้องผ่านส่วนที่มีการอุดตัน
2. มีเสมหะในปอดมาก เด็กไม่สามารถไอเพื่อขับเสมหะออกจากปอดได้เอง (มักพบในเด็กไม่รู้สึกรู้ตัวหรือเป็นโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรง) จึงจำเป็นต้องใส่ท่อเจาะคอเพื่อเป็นทางสำหรับดูดเสมหะโดยตรงจากหลอดลมคอ
3. ต้องใช้เครื่องช่วยหายใจเป็นเวลานาน

ชนิดของท่อเจาะคอ

ท่อเจาะคอมีหลายชนิดและหลายขนาด แพทย์จะเป็นผู้พิจารณาเลือกใช้ชนิดท่อเจาะคอ ขนาด และความยาวให้เหมาะสมกับสภาพเด็กแต่ละราย ท่อเจาะคอที่นิยมนำมาใช้มี 2 ชนิด คือ

1. ท่อเจาะคอโลหะ
2. ท่อเจาะคอพลาสติก

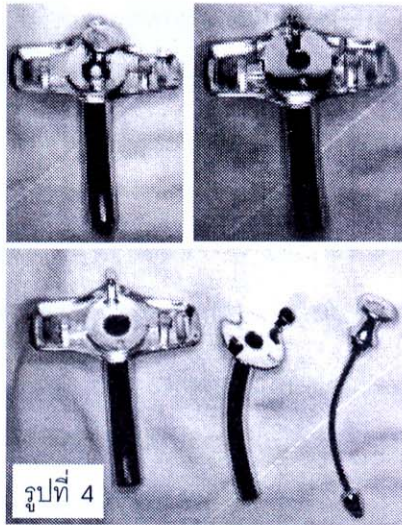
1. ท่อเจาะคอโลหะ (รูปที่ 4) ท่อชนิดนี้ทำด้วยโลหะซึ่งไม่เป็นสนิม นิยมใช้เมื่อเด็กกลับบ้าน ท่อชนิดนี้มีส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ

- ท่อชั้นนอก เป็นท่อที่อยู่ในหลอดลมคอเพื่อเปิดทางหายใจ ซึ่งท่อนี้จะผูกยึดติดกับคอเพื่อมิให้ท่อเลื่อนหลุด ไม่ต้องถอดล้างทำความสะอาดทุกวัน แต่จะถอดล้างทำความสะอาดเมื่อเปลี่ยนท่อเจาะคอเท่านั้น

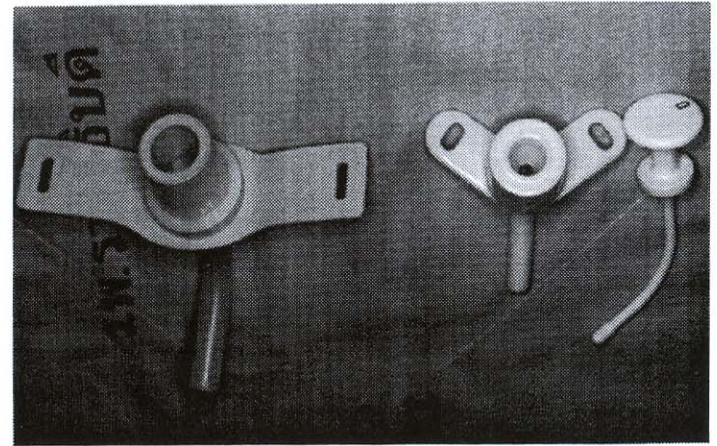
- ท่อชั้นใน เป็นท่อที่สวมเข้าไปในท่อชั้นนอก และมีตัวล็อกเพื่อยึดติดกับท่อชั้นนอก ขนาดจะต้องพอเหมาะกับท่อชั้นนอก ดังนั้นจึงไม่ควรสลับคู่กันถึงแม้จะเป็นเบอร์เดียวกันท่อนี้

จะต้องถอดล้างทำความสะอาดทุกวันเพื่อป้องกันการอุดตันของเสมหะ

- ส่วนนำ เป็นส่วนที่นำมาใช้เฉพาะเวลาจะใส่ท่อชั้นนอกเท่านั้น โดยใส่ส่วนนำนี้เข้าไปในท่อชั้นนอกก่อนที่จะใส่ท่อชั้นนอกเข้าไปในรูเจาะคอ เพื่อป้องกันขอบของท่อชั้นนอกเสียดสีเยื่อเยื่อขณะใส่ ทำให้ใส่ท่อชั้นนอกได้ง่าย เมื่อใส่ท่อชั้นนอกเสร็จเรียบร้อยแล้วจะต้องรีบดึงส่วนนำนี้ออกทันที เพราะเด็กจะไม่สามารถหายใจได้ถ้าไม่ดึงส่วนนำออก

รูปที่ 5

2. ท่อเจาะคอพลาสติก (รูปที่ 5) ที่นิยมนำมาใช้มี 2 ชนิด คือ Portex tracheostomy tube และ Shiley tracheostomy tube ท่อชนิดนี้ส่วนมากมี 2 ส่วน คือ ท่อชั้นนอก และส่วนนำ ข้อดีของท่อชนิดนี้ คือ ท่ออ่อน จึงไม่ค่อยระคายเคืองต่อหลอดลมและสามารถต่อกับถุงบีบช่วยหายใจโดยไม่ต้องใช้ข้อต่อ ข้อเสียคือ ไม่มีท่อชั้นในสำหรับถอดล้างทำความสะอาดหรือถอดออกหากอุดตันถ้ามีปัญหาอุดตันต้องถอดออกและใส่ท่อใหม่และเนื่องจากท่อนี้มีความอ่อนสามารถหักงอได้จึงทำให้ท่อเลื่อนหลุดได้ง่าย

